بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2023/HC-A/48
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ނަމާއި އެޑްރެސް ސިއްރުކުރެވިފައި
- **އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް:** ނަމާއި އެޑްރެސް ސިއްރުކުރެވިފައި
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ގެވެހި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ބާޠިލުކުރުމަށް އެދި

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫން
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒު
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމް

ނިމުނު ތާރީޚް:
06 ޖުމާދަލްއޫލާ 1445
20 ނޮވެމްބަރު 2023

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރުނު ތާރީޚް:
14 ރަޖަބު 1444
05 ފެބްރުއަރީ 2023

އިސްތިއުނާފުކުރުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 885/Fm-C/2022
- **ނިންމި ތަން:** ފެމިލީ ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ގޭތެރި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ބާޠިލްކުރުމަށް އެދި
- **ހުށަހެޅުން ތާރީޚް:** 15 މެއި 2022
- **ނިމުން ތާރީޚް:** 30 ނޮވެމްބަރު 2022

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/48 ޤަޟިއްޔާ

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް	އިސްތިއުނާފާ ރައްދުވި ފަރާތް
ނަން ސިއްރުކުރެވިފައި	ނަން ސިއްރުކުރެވިފައި
ޤާނޫނީ ވަކީލު: އޢ.ޢަލީ އާމިރު	ޤާނޫނީ ވަކީލު: އޢއ.ޚަދީޖާ ރާބިޢާ ފެމިލީ ލީގަލް ކްލިނިކް

ޚުލާޞާ- ގޭތެރި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ބާޠިލްކުރުމަށް އެދި- ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑު- ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ

ނޯޓް: މައްސަލައިގެ ބާވަތުން މައްސަލައިގެ ފަރުދުންގެ މަޢުލޫމާތު ސިއްރުކުރެވިފައި. ނަމަވެސް ފަރުދުންނަށް ދޫކުރެވުން ރިޕޯޓުގައި ފަރުދުންގެ މަޢުލޫމާތު ހިމެނިފައިވާނެ.

ފަނޑިޔާރު ފާތިމަތު ފަހްމީދާ ގެ ރައުޔު:

ތަޢާރުފު:

1. މިއީ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ދަޢްވާގެ ނިންމުން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ޚިލާފުކަމަށްބުނެ، [redacted] (މީގެ ފަހުން "[redacted]" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތް") އިން އެދަޢްވާއާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ބަލާފައިވާ ދަޢްވާއެކެވެ.

2. މި ދަޢްވާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ [redacted] (މީގެ ފަހުން "[redacted]" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް") އެވެ.

މައްސަލައިގެ ފަސްފަރަތް:

ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ދަޢްވާ

3. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަކީ، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ އެއްބަނޑު އެއްބަފާ ފިރިހެން ކޮއްކޮއެވެ.[1] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ދަޢްވާގައި، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ގޭގެ އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރެއް ނެރެދިނުމަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އެދިފައިވެއެވެ.

4. މި އަމުރަށް އެދުމުގައި، 2021 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ ފުރުން ބަލާތަ އެކި ގޮސާ ދިޔަ ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ ގޭގެ އަނިޔާގެ ބާވަތްތަކުގެ ތެރޭގައި، ގޯނާކުރުމާއި (ގޯތިތެރެއަށް ކުނިކަހާ އެއްޗެހި އެޅުން)، މުދަލަށް ގެއްލުން ދިނުމާއި (ގަސްތަކަށް ފުރުތަ ރޯޅު ބިނދިކޮށްލުން)، މަރާލާނެ ކަމުގެ ބިރުދެއްކުމާއި، (މީހުން ގޮވައިގެން އައިސް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ

---

[1] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ދަޢްވާ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ސަފު 2 ވަނަ ޕެރާ

ފަރާތް މަރާލާނެކަމަށް ބުނުން)، ޖިންސީ ގޯނާގެ ބިރު ދެއްކުން (ބިދޭސީ މީހަކު ގެނެސް އެމީހަކަށް ވިސްނާނޭ ބުނެ އެމީހާގެ ފަރާތުން ޖިންސީ އަނިޔާ ލިބޭނޭ ކަމުގެ ބިރު އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ހިތުގައި އުފެއްދުން) ހިމެނެއެވެ. މީގެ ތެރެއިން މަރާލާނެކަމުގެ ބިރު ދެއްކުމާއި، ޖިންސީ ގޯނާގެ ބިރު ދެއްކުމުގެ އަމަލާއި، 06 މާރިޗު 2022 ގައި ހިނގި ހާދިސާއެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމެވެ. އަދި މުދަލަށް ގެއްލުން ދިނުމުގެ އަމަލާއި، 15 މާރިޗު 2022 ގައި ހިނގި ހާދިސާއަކަށް ބިނާ ކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމެވެ.[2]

5. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަމުގެ މައްޗަށް އެކޯޓުން ރިޢާޔަތްކޮށް، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް 18 އޮކްޓޫބަރު 2022 ގައި "ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު"[3] އެކޯޓުން ނެރުނެވެ. މި އަމުރުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށް ބައްދުގެ ހަމަލާ ނުދިނުމަށާއި، ނަފްސާނީ ގޮތުން އަނިޔާ ނުކުރުމަށާއި، ބިރު ނުދެއްކުމަށާއި، ގޯނާ ނުކުރުމަށާއި، ފާރަ ނުލުމަށާއި، މުދަލަށް ގެއްލުން ނުދިނުމަށާއި، މިނަކު ބިރުވެރިކޮށް ޖިންސީ އަނިޔާ ނުކުރުމަށާއި، އިސްވެރިޔާ އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ކަމެއް ކުރަން އުޅުން ނުވަތަ ހިންގަން އުޅުން ނުވަތަ އެފަދަ އަމަލެއް ހިންގާނެކަމުގެ ބިރު އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ހިތުގައި ނުއުފެއްދުމަށެވެ.[4]

6. މިއަމުރު ނެރުމުގައި ފުރަތަމަ ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވަނީ، އަންނަނިވި ސަބަބުތަކަށް ކަމުގައި ބެލެވެއެވެ.

6.1 މިދެފަރާތަކީ ގެވެށި ގުޅުމަކުން ގުޅިފައިވާ ދެ މީހުންކަމުގައިވުން؛[5]

---

[2] ފުރަތަމަ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ދެވަނަ ޕެރެގްރާފް، ސަފްހާ 2

[3] އަމުރު ނަންބަރު 146/2022/16

[4] އިބިދު

[5] ފުރަތަމަ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ޕެރެގްރާފް 17- ސަފްހާ 10

6.2 އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ ފުރުން ކުރިމަތިވަމުންދާ ކަންކަން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަމަލުތަކަކީ، ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު[6]ގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގެވެށި އަނިޔާގެ އަމަލުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އަމަލުތަކެއްކަމުގައިވުން؛[7]

6.3 އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށް ގެވެށި އަނިޔާ ދިނުމުގެ މައްސަލަ ތަޙްޤީޤު ކުރެވެމުންދާކަން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ސިޓީން[8] އެނގޭކަން؛[9]

6.4 އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ ބަޔާނާއި، ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު އެދިފައިވާ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ ނުރައްކާތެރިކަމާއި، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ނިސްބަތްވި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހިނގަމުންދާ އަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު އެދިފައިވާ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މަސްލަހަތަށް އުނިކަން އަންނަ މިންވަރަކަށް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކޮށް، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު އެދިފައިވާ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މަސްލަހަތަށް ހިމާޔަތްކޮށްދިނުން މުހިންމުކަމުގައި ފެނުން؛

6.5 ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ނެރެދިނުމަށް އެދި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] އަނިޔާއެއް ނުވަތަ ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަމަށް، ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible]، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު އެދި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށް [illegible] [illegible] އަނިޔާއެއް ނުވަތަ ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަމުގެ [illegible]، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މަސްލަހަތަށް ހިމާޔަތްކޮށްދިނުން މުހިންމުކަން ޝަރީޢަތަށް ފެނުން؛ މިއެވެ.

---

[6] ޤާނޫނު ނަންބަރު 3/2012

[7] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޕެރެގްރާފް 17-ސަފްހާ 10

[8] ނަންބަރު 171-G(F3)146/2022/53 (17 މާރިޗު 2022)

[9] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޕެރެގްރާފް 18-ސަފްހާ 11

ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާ

7. ބުނެވުނު ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަކީ[10]، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި، ދޮގު ތުހުމަތުތަކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއްކަމުގައި ފާހަގަކޮށް، އެއަމުރު ބާޠިލް ކުރުމަށް އެދި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފެމިލީ ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅިއެވެ. މިމައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

8. ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ބާޠިލުކުރުމަށް އެދުމުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، 06 މާރިޗު 2022 ގައި ހިނގާފައިވާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ބުނާ ކަންކަން އެގޮތަށް ހިނގާފައި ނުވާ ކަމަށެވެ. އެގޮތުން، އެތާރީޚުގައި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ޒުވާބުވި ހިނދުކަލަކާއި، އެއްކަލަވެސް، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ބުނާ ފަދައިން މަރުގެ އިންޒާރުދީ ޖިންސީ ގޯނާގެ އިންޒާރުގެ ޢަމަލެއް ހިނގާފައި ނުވާ ކަން އެވަގުތު އެތަނުގައި ތިބި ދަރިންގެ[11] ހެކިބަހުން އެނގޭނެ ކަމަށެވެ. އަދި މުދަލަށް ގެއްލުން ދިނުމުގެ ހާދިސާއެއް ހިނގާފައިވާ ކަން ފުރަތަމަ ރިޕޯޓްކުރެވިފައިވަނީ، 19 އޮގަސްޓް 2022 ގައި ކަމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް އިން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް މަޢުލޫމާތު[12] ދީފައިވާއިރު، މިތާރީޚަކީ ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ނެރުނުގެ (18 އޮގަސްޓް 2022) ފަހުގެ ތާރީޚް ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން، މިއަމުރު ނެރެފައިވަނީ، ދޮގު ބަޔާންތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކަމުން، އަމުރު ބާޠިލުކުރަން ޖެހޭ ކަމަށެވެ.

---

[10] އަމުރު ނަންބަރު 146/2022/16 "ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު" – 18 އޮގަސްޓް 2022

[11] ހެކިވެރިޔާ 1 ގެ ނަން ސިއްރު ކުރެވިފައި އަދި ހެކިވެރިޔާ 2 ގެ ނަން ސިއްރު ކުރެވިފައި

[12] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ޞ.5 ޕެރެގްރާފު 4.4

9. ރައްދުގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ 17 މާރިޗް 2022[13] ސިޓީއިން ގެވެށި އަނިޔާގެ މައްސަލަ ތަޙްޤީޤު ކުރެވެމުންދާކަން އެނގޭކަމާއި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަށް އެދުމުގައި ފާހަގަކުރި ކަމެއް ޔަޤީން ކުރެވޭ ވަރުގެ ހެއްކެއް ހުށަހެޅިފައިނުވާކަމަށެވެ.

10. މިމައްސަލަ ފެމިލީ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ބާޠިލުކުރާކަށް ނުޖެހޭ ކަމަށް ކަނޑައަޅައެވެ. އެގޮތުން މިނިންމުން ބިނާ ކުރި މައިގަނޑު ސަބަބަކީ، އަމުރު ނެރެފައިވަނީ، ބަޔާނާއި ހިޔާލު ފަރާތްތަކުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް ކަން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ސާބިތުކޮށްދެވިފައިނުވާތީއެވެ.

11. އެގޮތުން، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ނުކުތާ 15.8 ގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ، އަމުރު ބާޠިލުކުރުމަށް އެދި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ، ހާލަތު ބަދަލުވެފައިވާކަން ބުނެ ނުވަތަ ހާލަތު ނިމުމަކަށް އައި ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާފައިވާ، ނަމަވެސް އަމުރު ނުކުރެވިފައިވަނީ، ބަޔާނާއި ހިޔާލު ފަރާތްތަކުގެ ކަމެއް ބިނާކޮށް ކަން ބިނާކުރެވިފައިވާ، އެއްބަސްވުމެއް ބިނާ ނުވާން ޝަރީޢަތުން ހުށަހަޅާ ސާބިތުކޮށްދިނުމުގެ ބާރު އޮންނާނީ، އެކަމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ފަރާތަށްކަމުން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ސާބިތުކޮށްދޭންޖެހޭ، އަމުރު ނުކުރެވިފައިވަނީ، ބަޔާނާއި ހިޔާލު ފަރާތްތަކުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް ކަން ބިނާކުރެވިފައިވާ ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ދެ ހެކިވެރިންގެ ހެކިބަހުން 06 މާރިޗް 2022 ގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބުނާގޮތަށް ކަން ނުހިނގާކަން ސާބިތުކޮށްދެވިފައި ނުވާކަމަށެވެ.

12. މިކޯޓުގައި ބެލެވެމުން މިދަނީ އިސްލާމް ބަހާނުކުރެވުން ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގެ އިސްތިއުނާފެވެ.

---

[13] ނަންބަރު 171-G(F3)146/2022/53 (17 މާރިޗް 2022)

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާއި، ދެފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން

13· ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއެއްގޮތް ނުވާކަމަށް ބުނެ އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އަންނަނިވި ނުކުތާތައް ފާހަގަކޮށް، އެނުކުތާތަކާމެދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ހުށަހެޅި؛

13·1· **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ،** އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް އުފެއްދި ތުހުމަތުތަކަކީ، ޙަޤީޤަތާއި ދޮގު ތުހުމަތުތަކެއްކަން ސާބިތު ކޮށްދިނުމުގެ ބުރަ އޮންނަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށްކަމަށް ބެއްލެވި ޤާޟީ ނިންމެވުމަކީ، ނުވަތަ މާނަކުރި ކުރުމަކީ، ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު[14] ގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، 41 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ތަރުތީބުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ނިންމަވާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

13·1·1· މިނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، ޤާނޫނު[15]ގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އަމުރު ނެރެފައިވަނީ، އަންހެން ފަރާތުގެ ބަހެއް ހޯދުމަކާ ނުލާކަމަށާއި، މިބާވަތުގައި އަމުރަން އިއުތިރާޒުކުރާ ބަސްބުން އަމުރު ބާކީކުރުމުގެ ބަރުއް އަސްލު ފަރާތަށް ލިބިދޭނީ، އަމުރު ނެރުއްވުމަށްފަހުކަމަށް އެޤާނޫނުގެ 41 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބެލުމުން އެނގޭކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ކޯޓަށް ދިޔައީ "ދައުވާލިބޭ" ފަރާތުގެ ބައިސިކޮލޮޖީ ކަމަށާއި، މިއަމުރު ދެމި އޮންނަނީ، އެ އަމުރު އާގެ މައްޗަށް ބަނާކުރާ ތުހުމަތުތަކަކީ، ޙަޤީޤަތުގައިވާ އެއްޗެއްކަން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވެގެން ކަމަށާއި، އެއީ އެއްގޮތަކަށްވެސް އުފެއްދި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ޖިނާއީކުށެއްކަމަށާއި،

---

[14] ޤާނޫނު ނަންބަރު 3/2012

[15] ޤާނޫނުގެ ގޮތުގައި މިޙުކުމުގައި މުރާދަކީ ކުރިއަކަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 3/2012 ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނެވެ. އެއީ ޤާނޫނުގެ ނަން ދިގުކަމުން ކިޔުމަށް ފަސޭހަކަމަށްޓަކައެވެ. ނަމަވެސް އެހެން ޤާނޫނުތަކަށް ރިފަރކުރާނަމަ އެޤާނޫނުތަކުގެ ނަމާއި ނަންބަރު ބަޔާންކޮށްފައިވާނެއެވެ.

އެފަރާތުން އުފުއްދި ތުހުމަތުތަކަކީ، ބަޔީގަތެއްނެތް ތުހުމަތުތަކެއްކަމަށް ސާބިތުކޮށްދިނުމުގެ ބާރު އޮންނާނީ، އެތުހުމަތުކަން އިސްނާދުކުރި ފަރާތަކުން ޝަރީޢަތުން ކަނޑައެޅި ކަނޑައެޅުން ޤަބޫލުކުރެވޭނެކަމަށެވެ.

13.1.1.1 މިނުކުތާގެ ޢަރްޟުގައި އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރަނީ، ގެވިދި އަނިޔާ ހެކީގެ ޤާނޫނުގެ 41 ވަނަ މާއްދާއާއި، އެޤާނޫނުގެ ކޮމެންޓަރީއަށް[16] ބެލުމުން، އެމާއްދާގައި ބުނާ ހުރަސްއެޅުމާއި، އެކަމުގެ ސާބިތު ހުރަސްއެޅުމާއި، އެކަން ސާބިތުކުރުމުގެ ބާރު އޮންނާނީ ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކަމަށާއި، އަދި ދަލީލު ސާބިތުކުރަން ޖެހޭ މިންވަރަކީ، ބޯޑަރ އޮފް ޕްރޮބެބިލިޓީ ގެ މިންވަރުގެ މަތިން ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައި ވީނަމަވެސް. އަދި އެމާއްދާގެ ދަށުން އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުކުރާ ފަރާތުގެ ވަކާލާތު ދާއިރާގައި، އެކަން ނެރުއްވީ ބަޔާނެއް، ދީފައިވާ ބަދަލުތަކާއި، ތުހުމަތު ކުރެވިފައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަނޑައެޅުމެއް ނުވަތަ ވާހަކަދެއްކުމަކީ ބޭނުން މަޢުލޫމާތު ހުރަސްއެޅުން، އެކަން ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާ އޮތީ، އަދި ތުހުމަތު ފަރާތަށް ކަމަށް، ދަލީލު ސާބިތުކުރުމުގެ އޮނުވާ އުސޫލުތަކުން ބެލުން އެހާ ހިނދު، މިބައިވަރަކަށް ދަލީލު ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާ އަދި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ މަތީގަ ނެތްކަމަށް އެންގުންކަމަށެވެ. ޤާނޫނުގެ 41 ވަނަ މާއްދާ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން މާނަކުރާ އުސޫލުތައް މާނަކުރުމުގެ ޤަވާޢިދު، މިޤާނޫނު ވޮޑުނަން އަދުގެ މަސްއަލަ އެޑްވާންސް މޮޝަން، އަނިޔާގެ ޝިކާޔަތަކުރާ މިންނަނަ ހެކީގެ ޤަވާޢިދުތަކާއި ދަރުން ވިބަދު ހެކިކަ ތަޙްލީލުކުރަން ގެންގުޅުން ހިނގައިދާނެކަމަށެވެ.

13.2 **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ**، އިސްތިއުނާފު ތަފްޞީލާ ފަރާތުން އެނގޭ ކަމުގެ (އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތް) ގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރި ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެ އަނިޔާގެ

---

[16] ޤާނޫނު އެންމެ ކުޑައިގޮތެއް ޖުމްހޫރިއްޔާގެ އެޓަރނީ ޖެނެރަލް 14 ޑިސެމްބަރު 2014 ގައި ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ.

އެއްވެސް ޙަމަލެއް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ކުރިކަން އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުން ކޯޓުގައި ސާބިތުކޮށްދީފައި ނުވާއިރު، އަދި ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި ފަނޑިޔާރުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނީ، ނުވަތަ ފަނޑިޔާރުންގެ ނިންމުންތަކާއި ބުނުމުތަކާއި އަމުރުތަށް ބިނާކުރަންވާނީ، މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ހެއްކާއި ޤަރީނާ ގެ މައްޗަށްކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، (ށ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރަށް ބެލުމުން އެނގެން އޮންނައިރު، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 146/2022/16 "ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރު" ޕްރޮޓެކްޝަން އޯޑަރު [illegible] ކަނޑައަޅުއްވައި އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގައި ކުރެއްވި ޙުކުމަކީ، ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، (ށ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ އެއްގޮތަށް ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމެއް ކަމުގައި ބެލެވެން ނެތްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

13.2.1. މިނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކުރި ތުހުމަތުތަކަކީ [illegible]، 06 މާރިޗު 2022 ގައި ހިނގި ހާދިސާގެ މައްޗަށްކަމަށާއި، އެއީ، އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޙައްޤުވާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގެވެށި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ކުށެއް މަދަނީ މިންގަނޑުން ސާބިތުވާން ގޮތެއް ނެތްކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެން އޮންނަކަމަށެވެ.

13.2.1.1 މިނުކުތާގެ ހައްދުގައި އިސްތިއުނާފު ހައްދަވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ޝަފަހީ ހެކިންގެ ހެކިބަހުގައި ފުރުއްދުންތައް ބުނުމުން ގޮވި އަނިޔާގެ ބަޔަކު ނިޔާވާކަމަށް އެހެންކަމުގެ ހެކިބަހުން ސާބިތުކޮށްދެވިފައި ނުވާކަމަށާއި، އެއާ ޚިލާފަށް އެއް ހިދުމަތް ހެކިބަހުން އިސްތިއުނާފު ހައްދަވާ ފަރާތުން 6 މާރިޗު 2022 ގައި ކަން ހިނގާފައިވާގޮތް ގޮތުގެ މައްސަލަ ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ދިރާސާކަން ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން މައްސަލައާއި ކުރަހަ ދިރުންކަމަށް ބުނުމުން، އަދި ދަރުބައްޓުގެ ބާރުވެއް ނުކުތާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބުނުމުން، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ކޯޓުގައި އެދިފައިވާ، އަދި ދަރުބައްޓުގެ ބާރުވެ ނުކުތާކަމަށް ބަޔާންކުރާ ދުރުނުކުމާއި، އެފަރާތުން އެދިފައިވާ، އަދި ނުހިފައިވާ، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުރަހަ ބަރުދަސްތާއި ހިފާފު ވަރަކަށްތާގެ މައްސަލަކަންކަމުން ބިނާކޮށް ކަމުގެ ބަޔާނުވެރިކަމާ ގޮތުގައި އާއި ހިންގާފައި ނުވާކަން ދަށްލާފަތު ކަމުގެ ނުކުތާއަށް ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ، ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދެކޮޅުފައިވާ ވަރަކަތްކާއި، ހުރަހަ ފައިވާ ހަމަކާއި ޒިޔާރަތް ހިދުމަތްކަން ދައުލަތުގެ ދަށުކަމަށެވެ.

13.3 **ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ،** އިސްތިއުނާފު ހައްދަވާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކޯޓުފާ ތުހުމަތު ތުކާއި، ބަޔާންކޮށްދޭ ތުކާއްކަން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ނުވާކަމަށް ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތް ދިފާޢުވާ ހުކުމް އެދިހުން ހުކުމް ދިފާޢުވާ ގޮތް ހިފާފައި މައްސަލަ ބަލައިދިނުމަށް ފެށި ހުކުމް ވަޒަންކުރުމުގެ ސަރަޙައްދުން ކަމުގައި ވިސްނުމެއް، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022

ޤަޟިއްޔާގައި ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިންސާފުވެރި ކަމާއި އަދުލުވެރިކަން ޤާއިމުކޮށްދެވިފައިވާ ޙުކުމެއް ކަމުގައި ބެލެވޭން ނެތްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

13.3.1. މިނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ބުނެފައިވަނީ، 06 މާރިޗު 2022 ގައި ކުރެވުނު ޖަވާބު ދެވިގެން އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުވާ ފަރާތުން ކުރީ 3 ތުހުމަތު ކަމަކާއި، އެހެން ނަމަވެސް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅި 2 ހެކިބަހުންވެސް އެކަންކަން އެގޮތުގައި ނުހިނގާކަން އެނގޭ ކަމަށެވެ. އަދި މިދެހެކިންގެ ތެރެއިން އެއް ހެކިވެރިޔަކު ތުހުމަތުކުރެވުނު ޢަމަލުތަކެއް ހިނގިކަން ނުދަނެހުރިކަމަށް ބުނެފައިވުމުން އެއީ އެކަން ނުހިނގާކަމަށް ބުނެ ނުދެވުންކަމަށް ޝަރީޢަތުން މާނަކޮށްފައިވަނީ، ގޯސްކޮށްކަމަށާއި، އެކަމުން ދޫރަވަސީ އެޙަރަކާތެއް ނުހިނގާކަމަށް ބުނުންކަމަށާއި، ދެވަނަ ހެކިވެރިޔާގެ ހެކިބަހުންވެސް އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުވާ ފަރާތުން ކޮށްފައިވާ ތުހުމަތުތައް ސާބިތުނުވާކަމަށެވެ.

13.3.1.1. މިނުކުތާގެ ޢަރްޟުގައި އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ވާޤިޢާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ހެކިބަހުގައި ޖަވާބު ހިނދީ ކޮންކަމަކާ ދެކޮޅަށްކަމާއި، ދެއްކި ވާހަކަ އަޑުއިވިކަމާއި، ހަމައެކަނި ހަޑިހުތުރު ބަސް ޖެހިކަމަށް ބައެއް ވާހަކަދެއްކުމާއި އަޑުއިވުނުކަމަށް ބުނެފައިވުމުން، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ތުހުމަތު ކޮށްފައިވާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބުނާ ކަމަކަށް ހިނގިކަން ބެލެވޭ ނުކުތާތަކެއް ފާހަގަކުރެވޭކަމަށެވެ. އަދި ފުރަތަމަ ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ، ދެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ހެކިބަހުން އެކަނި ކުރީ ކަނޑައެޅުމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާ އިޖުރާއާތުގައި ތަފްސީލުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42

ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޢަދުލުވެރިކަން ގެއްލިފައިވާކަމަށް ފާހަގަކުރާކަމަށެވެ.

ދެފަރާތުން އެދޭ ގޮތް:

14. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތްކަމަށް އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތުގައިނެވެ.

14.1. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 146/2022/16 "ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު" އަށް އެދި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ތުހުމަތު ތަކަކީ، ހަޤީޤަތެއްނެތް ތުހުމަތުތަކެއްކަން ކަނޑައަޅައި ދެއްވުން.

14.2. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާއިން ނެރެދެއްވާފައިވާ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 146/2022/16 "ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު" އާއި ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމް ބާޠިލްކޮށްދެއްވުން.

15. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 146/2022/16 "ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު" ގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ތުހުމަތުތަކަކީ، ހަޤީޤަތެއްނެތް ތުހުމަތުތަކެއްކަން ކަނޑައަޅާނެ ތަނެއްނެތްކަމަށާއި، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާއިން ނެރެފައިވާ ނަންބަރު 146/2022/16 "ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު" ބާޠިލްކުރާނެ ތަނެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގައި މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާއި އެއްގޮތްނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް:

16. އިސްތިއުނާފުން ބަލަމުން މިދާ ޤަޟިއްޔާއަކީ، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގައި ނެރެފައިވާ ނަންބަރު 146/2022/16 "ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު" ބާޠިލުކުރުމަށް އެދި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފެމިލީ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބެލެވުނު އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގައި އެއަމުރު ބާޠިލުކުރާނެ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ނިންމި ނިންމުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އެއަމުރު ރައްދުވާ، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެނިންމުން މިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލަމުންދާ ޤަޟިއްޔާއެވެ.

17. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 146/2022/16 "ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު" އަށް ބަލާއިރު، މިއަމުރަކީ ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ **އަވަސް** އަމުރެއްކަން އެނގެއެވެ.

18. ޤާނޫނު[17]ގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބަލާއިރު، ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަކީ، ރައްކާތެރި ކުރުމުގެ އަމުރެއް އެޕްލިކޭޝަނުގައި ބަޔާންވެގެންވާ އާންމު އުސޫލުން ކުރުމުގެ ކުރިން، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ދެމީހުން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރެވި، ދެމީހުންގެ ވާހަކަ އަޑުއެހުމަކަށްފަހުގައި ކުރެވޭ އަމުރާ ހިލާފަށް، މައްސަލަ ހުށަހަޅާ މީހާގެ ވާހަކައިން އެކަނި ބިނާކޮށް، އެމައްސަލަ ހުށަހެޅުނުދުވަހުން އަނެއް ފަރާތަށް އެންގުމަކާ ނުލާ، ނެރޭ އަމުރަކަށެވެ.

19. ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ނެރެވޭނީ ހާލަތްތައް ބަޔާންކޮށްދީފައިވަނީ، އެޤާނޫނު[18]ގެ 39 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. އެ ހާލަތްތަކަކީ؛

(ހ) ދެފަރާތުގެ ވާހަކަ އަޑުއެހުމަކަށްފަހު އަމުރެއްކުރުމުން އެއީ، މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފަރާތަށް އެހާބަލާގައި ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެފައިވުން ކަމަށްވާނަމަ ފެނުން،

(ށ) މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފަރާތަށް ޖިސްމާނީ އިންސާފު ނުލިބިދާނެކަމަށް ބާރުލެވިދާނެކަމަށް ފެނުން،

(ނ) މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފަރާތަށް ކޮށް ނުރައްކާ އިޤުތިސާދީ ހިނގައިދާނެކަމަށް ކަށަވަރުކަމަށް ފެނުން،

---

[17] ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު- 3/2012

[18] އިބިދ

(ރ) މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފަރާތަކީ ދަތި އުނދަގޫ ހާލަތެއްގައިވާ މީހަކަށްވުން، މިއެވެ.

20. ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރެއް ކޯޓުން ނެރުމުގެ ކުރިން ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެ ކަންކަން ޤާނޫނުގެ 40 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެއީ:

(ހ) ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރަށް އެދިފައިވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގެ ބޭނުމާއި އެކަމުގައި ހިމެނިގެންވާ ޢަމަލުތަކުގެ ނުރައްކާތެރިކަން.

(ށ) ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރު ނިސްބަތްވި ފަރާތުން ހިންގަމުންގެންދާ އަމަލުތަކުގެ ހަރުކަށިކަން ނުވަތަ ނުރައްކާތެރިކަން.

(ނ) ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރު ނިސްބަތްވާ ފަރާތުން ހިންގަމުންގެންދާ އަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން، އެ އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުގެ މަސްލަޙަތަށް އުނިކަން އަންނަ ނިސްބަތުގެ ބޮޑުކަން.

21. މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/169 ޤަޟިއްޔާގައި، މިބާވަތުގެ އަމުރު ނެރުމުގައި މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ހެކިތައް ފުންކޮށް ވަޒަންކޮށް ބުރަދަން ދޭން ނުޖެހޭ ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މިފަދަ އަމުރެއް ނެރުމުގައި، އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، ގެވެށި އަނިޔާގެ ޢަމަލެއް ހިންގަމުންދާތީ، ނުވަތަ ހިންގާފައިވާތީ ނުވަތަ އެފަދަ ޢަމަލެއް ހިންގައިފާނެކަމަށް ޝައްކުކުރެވޭ ހާލަތެއް އޮތް ކަމަށް ސަބަބުތައް ހުރިކަމަށް ބަލާއިރު، ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ ނުވަތަ ގެވެށި އަނިޔާގެ ޢަމަލެއް ނުހިނގާކަމަށް ބެލެވުނަސް، ގެވެށި އަނިޔާގެ ޢަމަލެއް ހިނގާކަމަށް ބެލެވޭނަމަ، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރެއް ކޯޓުން ނެރުމަށްޓަކައި ދިރާސާކުރަން ޖެހޭ ސާބިތު ދިރާސާކުރުމުގައި ކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ. އެއްވެސް ޝަރީޢަތެއްގައި މައްސަލައެއް ސާބިތުކުރާ މިންގަނޑަށް ވާސިލުވާން ނުޖެހޭނެ ކަމަށްވެސް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.[19]

22. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގައި، އެކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވާ ނަންބަރު 146/2022/16 "ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު" ނެރުއްވައިދެއްވި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި ބޮޑު މައްސަލައަކީ، ގެވެށި އަނިޔާ ދިމާވަމުންދާކަމަށް

---

[19] ޕެރެގްރާފް 25

ބުނެ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ ނުރައްކާތެރިކަން އޮތީއާއި، އަދި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ހިންގާ ޢަމަލުތައްކަމަށް ބުނެ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ޢަމަލުތަކަކީ، ހަރުކަށި އަދި ނުރައްކާތެރި ޢަމަލުތަކެއްކަން އެނގޭއިރު، މިފަދަ ޢަމަލުތައް ތަކުރާރުވާކަން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ބަޔާނުގައި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިން އެނގެން އޮތީ، މިކަންކަމުގެ ސަބަބުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށާއި، ނުރައްކާތެރި ޙާލަތެއްގައި ހުރި މީހެއްކަމާއި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށް އޮތް ނުރައްކާ އިތުރުވެގެން ހިނގައިދާނެކަމަށް ފެންނަކަމާއި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށާއި، ދަތި އުނދަގޫ ޙާލަތެއްގައި ހުރި މީހަކު ކަމުގައި، އަދި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ސަބަބުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މަޞްލަޙަތަށް އުނިކަން އަންނަ ނިސްބަތުން ބޮޑުކަން ފާހަގަކުރެވޭތީ، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މަޞްލަޙަތު ޙިމާޔަތްކުރުން މުހިންމުކަމުގައި ދެކި، އެފަރާތަށް އަނިޔާއެއް ނުވަތަ ގެއްލުމެއް އިތުރުން ލިބިދާނެކަމުގެ ނުވަތަ ބިރުވެރިކަމެއްގެ، އެފަރާތަށް އިތުރު މިންވަރުގެ އަނިޔާއެއް ނުވަތަ ގެއްލުމެއް ލިބުމުގެ ކުރިން ޙިމާޔަތްދޭން ދުރުކޮށްދިނުމަށް، އެފަރާތަށް އިމްތިޔާޒުދޭ މިންވަރެއްގެ އަނިޔާއިން ނުވަތަ ގެއްލުމުން ޙިމާޔަތްދޭނެ ގޮތްތަކެއް ދޭންޖެހޭކަމަށް އަމުރުކުރަން ބެލުމުން އެނގެއެވެ.

އަވަސް އަމުރެއް ބާޠިލް/ ބަދަލުކުރުން

23. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައަކީ، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 707/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގައި އެކޯޓުން ނެރެފައިވާ ނަންބަރު 146/2022/16 "ގެފިރި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު" ބާޠިލްކުރުމަށް އެދި ހުށަހެޅި މައްސަލައެއްކަން، އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ފެމިލީ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "ގެފިރި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރަށް ބަދަލު ގެނައުމަށް ނުވަތަ އަމުރު ބާޠިލް ކުރުމަށް އެދޭ ފޯމު" ގެ 5 ވަނަ ނަންބަރަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ.

24. ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރެއް ބާތިލުކޮށްދިނުމަށް އެދުމަކީ، އެއަމުރު ނިސްބަތްވާ ފަރާތަށް ލިބިގެންވާ ރައްދުއަޅަން ޤާނޫނުގެ 41 ވަނަ މާއްދާއިން އެނގެއެވެ. އެގޮތުން، އެމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

އަވަސް އަމުރު ކުރުމުން އަމުރު ނިސްބަތްވާ ފަރާތަށް ލިބިދޭ ރައްދުތައް

41 (ހ) ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރެއް ކޯޓުން ކޮށްދިނުމުގައި އަންނަނިވި ރައްދުތައް އެ އަމުރު ނިސްބަތްވާ ފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(1) އެ އަމުރު ދާއިމީ އަމުރަކަށްވުމުގެ ކުރިން، ޝަރީޢަތުގެ ވާހަކަ އަޑުއެހުމަށް ކޯޓަށް އެދުން.

(2) އެ އަމުރުގައި ހިމެނޭ ޝަރުތުތަކަށް ނުވަތަ ކަމަކަށް ބަދަލުގެނައުމަށްއެދި ނުވަތަ ބާތިލުކޮށްދިނުމަށްއެދި، ކޯޓަށް އެދުން.

(3) އެ އަމުރު ނިމުމަކަށް ގެނެސްދިނުމަށް އެދުން.

(4) އެ އަމުރާމެދު އިޢުތިރާޟުކުރާކަން އެންގުން.

(ށ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްވެސްކަމަކާ ގުޅިގެން، އެ އަމުރު ނިސްބަތްވާ މީހާ ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅައިފިނަމަ، އެކަށީގެންވާ އަމުރެއް ނެރުމުގެ ކުރިން މައްސަލަ ހިނގާ އުސޫލުން، އެ މައްސަލަ، ދުވާލުން ހާޒިރުކޮށްގެން، ނުވަތަ ދުވާލުންގެ ބަލާބެލުމުގެގޮތާ ގޮތަކަށް، ކޯޓުން ބަލަންވާނެއެވެ. އަދި ކުރިން ކޮށްފައިވާ ފަދަ އަމުރު އެގޮތުގައި ދުވަސްކޮޅަށްފަހު، އެ އަމުރަށް ބަދަލުގެނައުމާއި، އެ އަމުރު ބާތިލުކުރުމާމެދު ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމަންވާނެއެވެ.

25. ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރު ބާތިލުކުރުމާމެދުގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމުގައި ބަލަންޖެހޭ ކަންކަން ބަޔާންކުރަނީ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. އެމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރު މުއްދަތާއި އަމުރު ބާތިލުކުރުން

34 (ހ) ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރެއް ކުރުމަށްފަހު ހިނގާ މުއްދަތުތެރޭގައި، އެ އަމުރަށް އެދުނު މީހާ ނުވަތަ އެ އަމުރު ނިސްބަތްވާ މީހާ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހެޅުމުން، އެ ހުށަހެޅުމަކީ ކޯޓަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ހުށަހެޅުމެއްކަމަށްވާނަމަ، ކޯޓުން ކުރާ އެހެން އަމުރަކުން، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރު ބާތިލުކުރެވިދާނެއެވެ.

(ށ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާގޮތަށް އަމުރެއް ކޯޓުން ބާތިލުކުރާނީ، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރެއް ދިނުމަށްވުމުގެ ސަބަބު ބަދަލުވެއްޖެކަމަށް ނުވަތަ ނިމުމަކަށް އައިސްފައިވާކަމަށް ކޯޓަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމައެވެ.

26. ހުށަހެޅިފައިވާ މިމައްސަލައިގައި ނެރެފައިވާ އަމުރަކީ ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރެއްކަމެވެ. ޤާނޫނުގެ[20] 41 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ބާޠިލް ކުރުމަށް އެދުމުގެ ޙައްޤު އަމުރު ނިސްބަތްވާ ފަރާތަށް ލިބިދީފައިވާއިރު، މިފަދަ އަމުރެއް ބާޠިލްކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ ކަންކަމަކީ ކޮބައިކަން ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރެވިފައި ނުވެއެވެ.

27. މިފަދަ އަމުރެއް ބާޠިލްކުރުން ދެނެގަތުމުގައި ވިސްނަންޖެހޭ އެއް ކަމަކީ، ރައްކާތެރި ކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަކީ، މައްސަލަ ހުށަހަޅާ މީހާގެ ފަރާތުން އެކަނި ބޭނުންކޮށް ނެރެވިފައިވާ އަމުރެއް ކަމެވެ.[21] އެހެންކަމުން މިފަދަ އަމުރެއް ބާޠިލްކުރުން ނުވަތަ ބަދަލު ގެނައުމުގައި ބަލަންޖެހޭނީ، ދެފަރާތުގެ ވާހަކައާއި ހުށަހެޅިފައިވާ ހެކި [illegible] ވަޒަންކުރުމަށްފަހު، ގެވެށި އަނިޔާގެ ހާދިސާ ހިނގަމުންދާ، ނުވަތަ ހިނގާފާނެ ނުވަތަ އެފަދަ އަނިޔާއެއް ހިނގައިދާނެކަމަށް ޝައްކުކުރެވޭ ބާރުގަދަ އޮތް ކަމަށް ސަބަބުތަކެއް ހުރިކަން ބަލާއިރު، ޤަބޫލުކުރެވޭ ނުވަތަ ގެވެށި އަނިޔާގެ ހާދިސާ ހިނގާނެކަމަށް ބެލެވޭނަމަ، ގެވެށި އަނިޔާގެ ހާދިސާ ހިނގާކަމަށް ބެލެވޭތޯ އެވެ.

28. މިހާލަތުގައި ވެސް ގެވެށި އަނިޔާގެ ސަބަބުން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރެއް ނެރެންޖެހޭ ފަދަ ސަބަބެއް އޮތް ކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމުގެ ބުރަ އުފުލަން ޖެހޭ ފަރާތަކީ، އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތެވެ. ވަގުތީ އަވަސް އަމުރު ނެރުނުއިރު، [illegible] ވާނީ ހަމައެކަނި އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތުގެ ވާހަކައަށް ބަލައިގެން ކަމަށް ވާއިރު، ޤާނޫނުގެ[22] 41 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ލިބޭ ބާރުގެ ބޭނުންކޮށްގެން އަމުރު މުރާޖަޢާކުރުމަށް ބާޠިލްކުރުމުގައި އަސާސަކީ ބަލާނީ، ދެފަރާތުން [illegible] ކަމެވެ.

29. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ސުވާލު އުފައްދާފައިވަނީ، ގެވެށި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ނެރުމުގައި އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތުން

---

[20] ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު- 3/2012

[21] ޤާނޫނުގެ 37 (ހ)

[22] ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު- 3/2012

އުފެއްދި ތުހުމަތުތައް ސާބިތުކޮށްދޭންޖެހޭނީ، ހައްޔަރުކުރުމުގެ އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުން ތޯ ނުވަތަ އަމުރު މުރާޖަޢާ ކުރުމަށް އެދުނު ފަރާތުން ތޯ ކަމާމެދުއެވެ.

30. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އަމުރު ނެރުއްވައިވަނީ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އަމުރަށް އެދި ހުށަހަޅާ ފަރާތުގެ ވާހަކައަށް އެކަނި ބިނާކޮށް، އަމުރު ހައްޔަރު ފަރާތައް އެންގުމަކާ ނުހަދާ ކަމުން، މިއަމުރާމެދު އިޢުތިރާޟުކޮށް ބަސް ބުނުމުގެ ފުރުސަތު ދޭން ޖެހޭނީ، އަމުރު ނެރޭ ދަށުން އެޤާނޫނުގެ 41 ވަނަ (ހ) އަދި (ށ) ގެ ދަށުން ކަމުން، އެފަދަ ބާރުތަކެއްގައި އަމުރު ހައްޔަރު ފަރާތަކީ، "ދަޢުވާ ލިބޭ" ފަރާތެއްކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަކީ، "ދަޢުވާ ލިބޭ" ފަރާތެއްކަމުގައިވާތީ، އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފު ހައްޔަރު ފަރާތުން ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ތުހުމަތުތަކާ، ވުޖޫދުގައިވާ ތުހުމަތު ތަހުއްކަން ބަރުވާވާ މިންވަރުން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށްދޭންޖެހޭނީ، އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ފަރާތް ކަމުގައިވާ އިސްތިއުނާފު ހައްޔަރު ފަރާތް ކަމަށެވެ.

31. މިމައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބަޔާންކުރާ ވާހަކައަކީ، ތުމިރީ ކޯޓުން މިމައްސަލަ ނިންމުމުގައި ގެވި އަރިހާގެ ސަރަދަން ހައްޔަރުކުރުމުގެ އަމުރަށް ނުހުންނަޖެހޭކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމުގެ ބާރު އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ބަދަލުވެފައިވާ ކަމަށެވެ. ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގެ ފާހަގަކުރެވުން ނުކުތާ 15·8 އަށް ބެލުމުން، މިގޮތަށް މާނަކުރުމުގެ ފުރުސަތު އޮތް ކަމުގައި ބެލެވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މިމައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުގެ މުޅި ނިޒާމަށް ބަލާއިރު ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާ އުފުލުމުން ފުރަގަސްދީފައިވާ ކަމުގައި ނުބެލެވެއެވެ.

32. މިމައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުން ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާ އެޅި، އަމުރު މުރާޖަޢާ ކުރުމަށް އެދުނު ފަރާތް ކަމުގައިވާ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ކަމަށް ބުނެފައިވާގޮތުން އެއްގެ ފަސޭހަން ބަނދަވޭ، މިސާލެއްގެ އިތުރުގައެވެ. ގެވި އަރިހާއިން ހައްޔަރުކުރުމުގެ އަދަސް ނުކުރުމުގައި ކޯޓުން ހިމާޔަތް ކުރި އެއްކަމެއް، ވަކި މިގޮތަށް ތަރުތީބުވެގެން ދިޔަ އަމުރަކީ އަމުރާ ވަކި މިގޮތުން ތަފާތުކަމެއް ހިނގި ޚާދިސާއެއްގައި ގޮތުގައިވާ ކަމަށް ބަލަން އަމުރަށް އެދުނު ފަރާތުން ދިފާޢުގައިވާ ބައްޕަވެއްގެ މައްޗަށެވެ.

މި އަވަސް އަމުރު ބާޠިލުކުރުމަށް އަމުރު ޢަރްޟުވާ ފަރާތުން އެދުނީ، އެޕީލުގައި އެފަރާތް ހުރީ އެހެން ތަނެއްގައި ކަމަށްވުމުން އެހާދިސާ ހިނގި ތަނުގައި އެފަރާތް ނެތް ކަމަށް ބުނެއެވެ. މިބާވަތުގައި، ގެވެށި އަނިޔާގެ ޙަމަލު ހިނގި ކަމަށް ބުނާ ތަނުގައި އެހިނދުގައި އަމުރު ޢަރްޟުވި ފަރާތް ހުރި ކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަކީ، އެލިބައި ނެގި ފަރާތުގެ ހައިސިއްޔަތުން އަމުރު ޢަރްޟުވާ ފަރާތުގެ ޒިންމާއެކެވެ.

33. ހަމައެއާއެކު، މިމައްސަލައިގައިވެސް އަމުރު ބާޠިލުކުރުމަށް އެދުމުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ކުރި ދަރިންނާއި މެދު ބައްދަލުވުމެއްވެސް، ބަދަލުވީއިރު ހުރިގޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ދަރިފުޅާއި ބައްދަލުކުރުމުގެ ކަމުގައި ބިރުވެރިކަން ސާބިތުވާކަމަށެވެ.[23] މިގޮތުން، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުރަހަށް ހިނގާގެ ހިނދުކޮށް މިމައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޗެޓުން "މަރުގެ އިންޒާރު ދީފައި ނުވާނެކަން" އަންގާނެކަމަށް، މިކަން އެނގޭނީ، ހާދިސާ ހިނގި ތަނުގައި އެފަރާތުން ތިބޭ ކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. ދަރު ކޯޓުން ފުރަތަމަ ދުވަހުގައިވެސް، އެހެނިހެން ހާދިސާތަކުން މިކަން ސާބިތު ނުވާކަމަށެވެ. ސަބަބަކީ، އެ ހާދިސާއިގެ ހާދިސާތަކުން ހިނގި ތަނުގައި ދެމިހުރި ވަގުތާއި ކަރުދާސް ސަލާމަތްކުރުމުގެ އަޑުއަހާފައި ނުވާކަމާއި، ދެމިހުރި ވަގުތާއި އެއްބަސްވުމެއް ނެތް ކަމަށް ބުނެފައިވާތީއެވެ.[24] އަދި ހާދިސާގެ ހާދިސާތަކުގެ ތަފުޞީލުތަކުގެ ސޮފްޓްކޮޕީ ކަށްކޮށްފައިވާ[25] ހުރި ކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅައިދީފައިނުވެއެވެ. މެދުވެރިން ގުޅުއްވުމުގެ ހަރަކާތާ ދެދުވަސް ޗެކްޕޮއިންޓް ފާސްވުމުގެ ސްކްރީންޝޮޓް އަދި ސަފަރުކާޑުވެސް، އަމުރު ނިކުތް ފަރާތާ ގުޅޭ ސްކްރީންޝޮޓުގެ ޗެކްއިން ހަމަ ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގައިވެސް، އަމުރަކީ އެދުން އިން ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ވަކާލާތުގައިވެސް، އަމުރަށް އެދުން ގަޑިއަށް ހާޟިރުވާ ކަމަށް އަމުރަށް އެދުން އިތުރަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ވަރަށް ބޮޑަށް ސާބިތުވާކަމަށް ދަރު ކޯޓުގެ ރިޕޯޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ.[26] އެހެންކަމުން، ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން

---

[23] ދަރު ކޯޓުގެ ރިޕޯޓުގެ ޕެރެގްރާފް 4.1

[24] ދަރު ކޯޓުގެ ރިޕޯޓުގެ ޕެރެގްރާފް 15.5

[25] މިސާލަކަށް، ބެރިބެރިއަން ނަގާވައި ހުރި ގެއްލުގައި ފުލުހުންނަކަށް އެދުން- ޕެރެގްރާފް 15.7

[26] ދަރު ކޯޓުގެ ރިޕޯޓުގެ ޕެރެގްރާފް 15.4

ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު ނެރެންޖެހޭ ފަދަ ހާލަތެއް އޮތް ކަން ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ ފުދޭވަރުގެ ބަދަލުގައި ދަރު ކާޑުން ފުރަގަސްކޮށްލައިފައިވީ، ކަން ހިނގިގޮތް ކަމަށް ބުނެ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ކަން ކަން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ސާބިތުކޮށް ނުދެވޭކަމަށެވެ.

34. މިމައްސަލައިގައި ގެވެށި އަނިޔާގެ ޢަމަލެއް ހިންގަމުންދާކަން ނުވަތަ އުފެދި ޢަމަލެއް ހިންގައިފިކަން ޝައްކުކުރުވާ ހާލަތެއް އޮތް ކަމަށް ސަބަބުވެރި ހަމައެކަނި ބުރަވެވޭނެ ބަޔާނު، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން މިމައްސަލައިގައި ދީފައިވާ ބަޔާނަށް، 06 މާރިޗު 2022 ގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތް، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް ދިރިއުޅޭ ގެއަށް ދިޔަކަމަށާއި، އެގެއަށް ދިޔައީ އެގެގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ލިބިފައިވާ ޙަޟާނަތުގައި ކުއްޖާ އުޅޭ މީހުން ކައިރި ނުދައްކާތީ އެކަމާ ގުޅިގެންކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތާ ޖަވާބު ކުރިކަމަށާއި، ނަމަވެސް މުދަލަށް ގެއްލުން ނުދޭ ކަމަށާއި، މަރުގެ އިންޒާރު ނުދޭކަމަށާއި، ބިދޭސީ މީހާ ދައްކާފައި ޢާއިލާގެ ކިބައިން ޖިންސީ ގޯނާ ލިބިދޭނެކަމަށް ނުބުނާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި ޖަވާބު ކުރުމުގައި، ގެވެށި އަނިޔާ ނުދިނުކަމަށާއި ދޮރުގައި ގޮންދުއްކާލަތަ ޖެހިނަމަވެސް ދޮރު ހަލާކުނުވާވަރަކަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

35. ގެވެށި އަނިޔާގެ މައްސަލަތަކީ ވަރަށް ހައްސާސީ މައްސަލަތަކެކެވެ. ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ގެވެށި އަނިޔާގެ ޢަމަލުތައް ތަޢުރީފުކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން އެމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

> ގެވެށި އަނިޔާގެ މާނަ 4 (ނ) "ގެވެށި އަނިޔާގެ ޢަމަލު" ކަމަށް، މި ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދަށްޓަކައި ބެލެވިގެންވަނީ، ގެވެށި ގުޅުމެއް ގުޅިގެންވާ މީހުންގެ ތެރެއިން އެކަކު، އެ ގުޅުމުގައި ހިމެނޭ އަނެކާގެ މައްޗަށް، ނުވަތަ އަނެކާގެ މައްޗަށް ކުރިކަމުން، ގެވެށި އަނިޔާގެ ޝިކާރައަކަށްވާ މީގެ ރައްކާތެރިކަމަށް ނުވަތަ ސިއްޙަތަށް ނުވަތަ ދުޅަހެޔޮކަމަށް ދިރިއުޅުމަށް ގެއްލުންވާ ނުވަތަ ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަމުގެ ބިރު އިބްތިޒާޒުވާފަދަ، އަންނަނިވި ޢަމަލުތަކުގެ ތެރެއިން ޢަމަލެއް ހިންގުމެވެ.

36. އެގޮތުން، މިޢަމަލުތަކުގެ ތެރޭގައި، ޖިސްމާނީ އަނިޔާކުރުން، ޖިންސީގޮތުން އަނިޔާކުރުން، ބަހުގެ ޒަރީޢާއި ނަފްސާނީގޮތުން އަނިޔާކުރުން، މާލީގޮތުން ނުވަތަ އިޤްތިޞާދީގޮތުން ދަތިކުރުން، ބިރުދެއްކުން، ގޯނާކުރުން، ފާރަވެރުން، މުދަލަށް ގެއްލުންދިނުން ފަދަ ކަންކަން ބައްޓަންކޮށްފައިވެއެވެ.

37. އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިންގެ ހެކިބަހަށް ބަލާއިރު، 06 މާރިޗު 2022 ގައި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް ދިރިއުޅޭ ގެއަށް ދިޔައީ، އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް ކުއްޔަށް ދީފައިވާ ތަނުގެ ކުލި ނުލިބޭތީ، އެތަން ކުއްޔަށް ހިފާފައިވާ ފަރާތާ ވާހަކަ ދެއްކުމަށްކަމަށް ބުނި ނަމަވެސް، އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް އޭގެ ތެރެއަށް ވަދެ ފުރަތަމަވެސް ގޮސް ހުއްޓުނީ، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ކޮޓަރި ދޮރުމަތީގައި ކަމާއި، ދޮރުގައި ގޮނޑުއްކަވާފާ ޖެހިކަމާއި، ހަޑިހުތުރު ބަހުން ޖުވާބު ހިންގިކަން އެނގެއެވެ. މިކަންކަމަކީ، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ރައްކާތެރިކަމަށް ނުވަތަ ދުޅަހެޔޮ ދިރިއުޅުމަށް ގެއްލުމެއް ލިބިފައިވާ ނުވަތަ ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަމުގެ ބިރު އިޙްސާސްވާފަދަ ޢަމަލެކެވެ.

38. އެހެންކަމުން، މިމައްސަލައިގައި ގެވެރި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރަށް އެދުމުގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައް ވަކިވަކިން ތަފްސީލާ އެކުގައި އަމުރަށް އެދުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށް ސާބިތުކޮށްދެވިފައި ނުވި ނަމަވެސް، މައްސަލަވާ ދުވަހުން ހުށަހެޅުމުން ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ގެވެރި ގުޅުމެއް އޮތް ކަމާއި، ގެވެރި އަނިޔާގެ އަމަލެއް ހިނގާފައިވާ ކަމަށް ސާބިތުވާތީ، އަދި މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ފައިސަލާއިން ނަންބަރު 146/2022/16 "ގެވެރި އަނިޔާއިން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަވަސް އަމުރު"ބާޠިލްކުރުން ބޭނުން ނުކުރާކަމަށް ނިންމުމުން ބަދަލެއް ގެނައުމަށް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައުޔު:

39. ފަނޑިޔާރު ޝާހިމާ ފަރީދާގެ ރައުޔާ އަޅުގަނޑު ބައިވެރިވަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު:

40. ފަނޑިޔާރު ޝާހިމާ ފަރީދާގެ ރައުޔާ އަޅުގަނޑު ބައިވެރިވަމެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބާތިލްކޮށްދިނުން

41. މި ކޭސްއާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ޙުކުމް ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ކޭސްއާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު މި މައްސަލައިގެ ޚަސްމުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ކޭސްއާގައި ޙުކުމް ކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[27] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް ޚަސްމުންނަށް ހަވާލުކޮށްފައިނުވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނެ ތާރީޚަކީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް ޚަސްމުންނާ ހަވާލުކުރާ ތާރީޚެވެ.[28] އެހެންނަމަވެސް ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ޚުލާޞާއަށް ބިނާކޮށްވެސް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[29]

---

[27] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[28] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[29] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

- **ހުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުކުމުން، ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 885/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭފަދަ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތުމުން މިމައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅާ ތާއީދުކޮށް، ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރްޒީނާ
(ރިޔާސަތު)
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު